

MAUSOLEUL EROILOR DIN FOCȘANI

Lelia Pavel

Purtându-și Războiul de Întregire a Neamului, integrat Primului Război Mondial, România avea să-și desăvârșească unitatea sa națională și statală cu prețul jertfei de viață și sânge a mii și mii de soldați și ofițeri căzuți în marile bătălii din vara anului 1917.

Din Munții Vrancei și până la Focșani pământul vrâncean a devenit altarul jertfei și biruinței soldatului român pentru libertatea și slava națiunii române.

Între anii 1916 - 1918 județului Vrancea, așa cum cosemna în însemnările sale Vasile Țiroiu, "i-a fost hărăzit să constituie teatrul celui mai mare război al neamului nostru și armata română să scrie cu sânge pe teritoriul lui epopeea de rezistență în fața celei mai formidabile invazie ce se văzuse aici, aceea a oștirilor nemțești comandate de von Mackensen". După câteva victorii în Transilvania, „sfârșitul anului 1916 înregistra înfrângerea României și cotropirea teritoriului ei", ceea ce a dus la retragerea armatei române în Moldova.

La finele lunii decembrie, mai precis în seara zilei de 24 decembrie 1916, unitățile germane au intrat în orașul Focșani pe care l-au și ocupat, ocupația germană întinzându-se pe o perioadă de doi ani, până în anul 1918, creând astfel "cele două Români". Referindu-se la această situație, Constantin Kirițescu semnală că „La sfârșitul lunii Decembrie, după căderea Focșanilor, operația dureroasă se sfârșise. Bariera de fier și foc a frontului de luptă se oprise definitiv pe linia dorită de Marele cartier rus, ce cobora din munții Oituzului, de-a lungul văilor Șușiței, Putnei și Siretului până la Dunăre. Ea va despărți timp de doi ani, lungi și grei, cele două frânturi ale țării și pe fiii ei”.

Aici, la Focșani, regimul de ocupație germană și-a stabilit sediul administrației civile. În timpul acestei ocupații, locuitorii orașului și nu numai, ci și cei ai județului, au avut de suferit o serie de „samavolnicii și atrocități” ca: rechiziții, case distruse, deportări, arestări și nu în ultimul rând muncă forțată în folosul armatei germane.

Dar victoriile raportate de armata română în vara anului 1917 le-au dat focșănenilor speranța că orașul va fi eliberat și că vor scăpa astfel de ocupația germană. Izbânda incontestabilă a români lor de la Mărăști și Mărășești a creat panică în rândurile armatei germane. Martori contemporani cu evenimentele scriau că mulți germani fugeau de pe pozițiile ocupate, iar la „Focșani e o debandadă generală. Comandamentul împachetează și se gătește de plecare. Comandantul închisorii predă ofițerului român, cel mai înalt grad printre prizonierii săi, comanda asupra gărzii germane și a prizonierilor români, anunțându-l că germanii evacuează orașul” .

După eliberarea orașului, populația și-a reluat viața de dinainte de ocupație, uitând de zilele grele ale ocupației germane.

Locuitorii de astăzi ai orașului Focșani păstrează vie amintirea acelor zile de restriște, dar mai ales pe cea a eroilor care și-au sacrificat însăși viața pentru apărarea și întregirea teritorială. Aceștia le-au înscris numele pe marmura monumentelor și a Mausoleului ridicate în oraș. Monumentele dedicate memoriei acestor "sfinți laici" reprezintă rezultatul acelor „gesturi

personale și colective care scot în evidență impactul deosebit pe care l-a avut războiul asupra mentalității oamenilor și faptul că cei rămași în viață au înțeles sacrificiul ce l-au făcut apropiații lor și au considerat ca o datorie sfântă să păstreze vie amintirea celor morți pentru patrie", în ideea de a fi exemple de urmat pentru generațiile ce vin după ei, așa cum consemna și generalul Rujinschi de Ziua Eroilor: „Acestor viteji și martiri, acestor plânși și regretați se cuvine toată slava, slava eternă, ca să .fie pildă generațiilor viitoare".

Printre monumentele orașului " . . . relicve eroice ce constituie o adevărată carte de istorie a neamului, scrisă în graiul tăcut al lespezilor de piatră, al plăcilor de marmură, al fierului forjat, al bronzului modelat și lemnului încrustat . . . " se înscrie Mausoleul Eroilor, aflat pe Bulevardul București, înălțat, așa cum s-a consemnat în documente, prin contribuție publică. Inițiativa construcției a avut-o Comitetul Județean Putna al Societății "Mormintele Eroilor căzuți în război", care luase ființă încă din anul 1924. Conform articolului 19 al Statutului Societății trebuiau înființate în toate comunele și orașele țării comitete locale care să se preocupe de amenajarea și organizarea cimitirelor, înființarea acestora și ridicarea monumentelor. Existența unui astfel de comitet la Focșani este semnalată într-o Adresă cu „nr. 19 din 29. 11. 1924" prin care se făcea cunoscut tuturor primăriilor din județ să ia măsuri și să sprijine înființarea de astfel de comitete în toate localitățile, cu indicații precise referitoare la ce persoane să facă parte din ele și scopul pentru care s-au înființat.

La data de 17 martie 1924, Comitetul Județean Putna, cu sediul la Focșani, înainta Prefecturii județului un număr de 89 de exemplare din Statutul Societății „Mormintele Eroilor căzuți în război", cu rugămintea ca să fie distribuite la fiecare primărie și administrație de plasă din județ, care la rândul lor aveau misiunea de a înființa comitete locale comunale conform prevederilor acestor statute.

Președintele acestui comitet a fost ales generalul Toma Lișcu, care în iulie 1925 se adresa Prefectului cu rugămintea de a participa la „întrunirea Comitetului Județean Putna al Societății Mormintele Eroilor căzuți în război, ce are loc Joi 9 iulie 1925, la ora 17, la Cercul Militar.

Scopul acestei întruniri este de a pune la curent comitetul, din care și domnia Voastră faceți parte, cu proiectul executării lucrărilor Mausoleul Eroilor ale cărei săpături au fost deja începute".

Așa cum reiese din Adresă, construcția Mausoleului din Focșani fusese deja începută în anul 1925, inițiativa având-o chiar generalul Toma Lișcu.

La data de 30 septembrie 1925, generalul Lișcu, președintele comitetului și comandantul Diviziei a 6-a din Focșani, venea cu o nouă invitație de participare la întrunirea comitetului, invitație ce era adresată tot prefectului: „Am onoare a vă ruga să binevoiți a lua parte la întrunirea Comitetului Județean Putna al Societății Mormintele Eroilor căzuți în război, ce are loc sâmbătă 3 octombrie a.c. ora 17 în localul Comandamentului Diviziei a 6-a. Domnii membri ai comitetului Județean Putna, sunt cu insistență rugați a participa la această întrunire pentru a fi puși la curent cu lucrările ce se execută la Mausoleul Eroilor, de lângă Regimentul 10 Infanterie, și a hotărî asupra lucrărilor viitoare".

Fiind nevoie de fonduri pentru a se putea continua lucrarea, la începutul anului 1926,

comitetul înainta o Adresă, de data aceasta către Primăria Oraşului Focşani, în care se solicita ajutorul acesteia în problema sus menţionată: ". . . luându-se iniţiativa construirii unui mausoleu în localitate în care să se adune osemintele tuturor eroilor îngropaţi în cimitirele din Focşani şi cum lucrarea este începută urmând a o continua în cursul acestui an, cu onoare vă rugăm să binevoiţi a dispune să se înscrie în bugetul comunei o sumă pentru a se veni în ajutor, cu această înălţătoare operă de recunoştinţă ce datorăm eroilor mor(i, să fie terminat neapărat în cursul acestui an".

La 2 februarie 1926, generalul Lişcu solicita Prefecturii să intervină pe lângă primăriile din judeţ ca acestea, la rândul lor, să ceară comitetelor comunale situaţia privind sumele încasate din cotizaţii şi donaţii, acestea fiind necesare continuării lucrării lor la mausoleu. În Adresă se spunea că: „În toate comunele a luat fiinţă aceste comitete dintre care în unele s'a depus o oarecare activitate întrucât a înţeles mai bine scopul înalt ce se urmăreşte prin îngrijirea eroilor morţi pentru întregirea neamului, dar că mai mare parte din comitete, nu a depus absolut nici o activitate.

Comitetul Judeţean Putna, având nevoie de o sumă mare pentru a putea termina construcţia Mausoleului eroilor dela Focşani şi pentru a fi la curent cu activitatea comitetelor comunale de pe lângă Primăriile din Judeţ, să comunice urgent: ce sume s'a adunat din cotizaţii s'au donaţiuni; unde se găseşte depuse sumele şi care a fost activitatea comitetului comunal în cursul anului".

Adresei i-a fost anexat şi un tabel cu rezultatele din teritoriu însoţit de rugămintea ca prefectul, prin organele Prefecturii să "aducă din nou la cunoştinţa autorităţilor comunale din judeţ, îndatoririle ce au pentru slăvirea cultului eroilor morţi pentru patrie . . . luând măsuri pentru a aduna sume de bani În acest scop, şi a prevedea în bugetul comunal, dacă se poate, o sumă cât de mică, pentru mormintele eroilor".

Pentru a se reuşi strângerea fondurilor necesare acestei construcţii, Comitetul Judeţean, prin reprezentanţii săi, a mai apelat şi la alte acţiuni organizate chiar din iniţiativa lui, cum ar fi: serbări, concerte baluri şi spectacole.

Notabilă în acest sens este organizarea balului din februarie 1926, consemnat într-o Adresă către Primărie, în care se solicita ajutorul acesteia pentru reuşita acţiunii: „Comitetul Judeţean Putna . . . , cu concursul binevoitor al unui grup de doamne din localitate, a luat iniţiativa organizării unui bal, care va avea loc în ziua de 27 Februarie a.c. ora 21 în Sala paşilor perduţi a Tribunalului Putna, în scopul adunării fondurilor necesare, pentru terminarea Mausoleului Eroilor din Focşani, lucrare în curs de execuţie.

Având în vedere scopul înălţător ce se urmăreşte, Comitetul Judeţean Putna apelează la binevoitorul Dvs. sprijin rugându-vă a stăruii printre rude, prieteni şi cunoştinţele Dvs. , ca fiecare să-şi dea obolul său, pentru complecta Înfiptuire a acestui monument de pioasă recunoştinţă către eroii noştri.

În acest scop se trimite alăturat:

a) Douăzeci bilete de intrare".

La data de 20 februarie 1926, prefectul a fost invitat împreună cu familia să participe la

această manifestare.

Primăria a răspuns favorabil la Adresa comitetului de a-1 sprijini în organizarea balului și la 26 februarie deja înainta acestuia „suma de 1.000 (una mie) bani ce reprezintă costul a douăzeci bilete de intrare la balul ce va avea loc”, sumă strânsă de către un inspector comunal. Totodată se adresa rugămintea de a se confirma de primirea sumei.

Bineînțeles că suma ce s-a strâns la balul din februarie nu era suficientă pentru înălțarea mausoleului, de aceea generalul Lișcu, împreună cu prefectul, au intervenit pe lângă Primărie ca aceasta să acorde un ajutor bănesc din bugetul său. La 28 martie 1926, Comisia Interimară a Primăriei, întrunită în ședință, a arătat că în bugetul acesteia pe anul în curs (1 926) nu s-au prevăzut fonduri speciale, iar " . . . creditul suplimentar disponibil din fonduri pentru deschiderea de credite suplimentare și extrabugetare pe exercițiul în curs . . . urmează să servească pentru acoperirea cheltuielilor strict necesare, care cad în sarcina comunei până la 31 decembrie a. c. ".

Întrunită într-o nouă ședință, aceeași Comisie a hotărât avizarea de fonduri pentru Mausoleu numai după închiderea exercițiului pe anul 1925 - 1926 .

În data de 16 martie 1 926, Comitetul Județean, condus de generalul Lișcu, a mai organizat o adunare la care au fost convocați toți membrii săi, pentru "a discuta și hotărî definitiv asupra proiectului lucrării Mausoleului eroilor".

Preocuparea principală care a stat permanent în atenția comitetului a fost, așa cum reiese din adresele menționate mai sus, aceea de colectare de fonduri pentru continuarea și finalizarea mausoleului. Un alt mod de a strânge aceste sume a fost avizarea favorabilă primită din partea Ministerului Sănătății pentru distribuirea de cărți poștale cu imaginea mausoleului. În Adresa trimisă Prefecturii se specifica precum că: "am autoriza! Societatea „Mormintele Eroilor" comitetul județean Putna să strângă sumele necesare în scopul ridicării unui mausoleu la Focșani prin 500. 000 cărți poștale a 5 lei bucata care vor circula pe cuprinsul țării timp de un an ... , adică până la 15 septembrie 1927".

Aceste cărți poștale trebuiau avizate de către Prefectură, care și-a trimis un reprezentant al său ca împreună cu cel al comitetului local să încheie un proces-verbal de constatare. La data de 2 noiembrie 1926 s-a încheiat procesul verbal în care se specifica: „Noi C. Pârvunescu impieगत la prefectura de Putna Serviciul administrativ și C. Terziman, delegatul Diviziei a VI-a, primul ca primitor și secundul ca predător, am constatat astăzi data de mai sus, că procedând la desfacerea și numărătoarea cărților poștale ale Societății . . . - Filiala Focșani, care cărți poștale reprezintă proiectul de criptă pentru osemintele eroilor ce se va construi în acest oraș am constatat că sunt în număr de 400. 000".

Prefectura s-a implicat în răspândirea acestor cărți poștale înaintând prefecturilor din județele Râmnicu Sărat, Bacău, Olt și Prahova, adrese prin care le solicita ajutor pentru vânzarea cărților poștale pe teritoriul județelor respective. În aceste adrese, datate 2 octombrie 1926, se menționa și se amintea că: "Pe meleagurile județului Putna, teatrul de operațiuni al răsboiului pentru îndeplinirea visului secular au căzut cu zecile de mii dintre cei mai buni copii ai țării noastre.

Rămășițele lor pământești se odihnesc răzlețe peste tot cuprinsul județului și n-au la

căpătâi nici crucea creștină care să însemne locul unde a căzut și unde se află aceste sfinte rămășițe ale vitejilor și martirilor noștri.

Societatea Mormintele Eroilor căzuți în războiu, comitetul județean Putna dintr-un nobil simțământ de pietate și recunoștință față de cei jertfiți pentru țară s'a gândit să adune toate osemintele vitejilor și să le așeze într-un mausoleu În marginea de miazăzi a orașului Focșani, lucrare care În parte este făcută și din puținul ce ar mai primi prin vinderea cărților tipărite în acest scop ar putea sfârși această operă de elementară obligație față de frații noștri morți pentru patrie".

Pentru a se putea acoperi o parte din costurile construcției trebuiau vândute cât mai multe cărți poștale - așa cum se sugera în Adresa de însoțire a celor 400.000 de cărți poștale înaintate Prefecturii și căreia i se solicita ca: " . . . sumele încasate de Dvs. vă rugăm a le trimite acestui Comitet, la Comandamentul Diviziei 6-a (serviciul intendență) care vă va elibera recipisă de primire.

Odată cu aceasta vă rugăm să dispuneți ca din numărul de cărți poștale arătate mai sus, să putem avea până la 15 Noembrie a. c. cel puțin costul a 100.000 cărți poștale pentru a putea face față și plăți lor pentru materialele luate pe credit și care au fost întrebuințate la ridicarea Mausoleului În campania de lucru a acestui an".

În partea stângă, în josul Adresei, prefectul a notat numele județelor și numărul de cărți poștale ce trebuiau trimise acestora, sarcina revenindu-i șefului de birou Dumitrescu:

- „a) 100. 000 la Prefectura județului R. Sărat
- b) 100. 000 Inspectoratul Jandarmeriei Putna
- c) 100.000 Prefecturii județului Bacău
- d) 50.000 Județului Olt
- e) 5 O. 000 Prefecturii județului Putna".

Comitetul Județean al Societății „Mormintele Eroilor" menționa, într-o altă Adresă către Prefectură, că sumele rezultate din vânzarea cărților poștale sunt absolut necesare pentru a se continua construcția începută. De asemenea se mai consemna faptul că inițial sa vrut înființarea unui cimitir în care să se adune toate osemintele, dar numărul mare al acestora nu permitea realizarea unui astfel de cimitir: „În urma marelui războiu pentru Întregirea Neamului, pe suprafața întregii Țări și În special acea a județului Putna, Bacău și Râmnicu Sărat unde timp de un an și jumătate, a fost frontul de luptă, au rămas presărate un număr foarte mare de morminte și cimitire în care au fost depuse rămășițele pământești ale Eroilor: români, aliați și vrăjmași care au luptat pe acest front. Cum paza și îngrijirea acestor sute de cimitire se făcea cu foarte multă greutate din cauza numărului lor prea mare. Comitetul Central al Societății «Mormintele Eroilor căzuți în război» a luat hotărârea a reduce numărul acestor morminte izolate, grupuri de morminte și cimitire la câteva « Cimitire de onoare» în care să se Însumeze definitiv un număr cât mai mare de eroi. În anul 1921, Comitetul Central . . . a hotărât ca un asemenea «cimitir de onoare » să se facă În Focșani, pe terenul fostei tabere a Regimentului 10 Putna".

În acest cimitir trebuiau înhurate osemintele aduse din 24 de comune putnene, dar, din cauză că ar fi ocupat o suprafață prea mare, comitetul de la Focșani "a luat hotărârea încă din

vara anului 1925, a ridica un mausoleu așa după cum arată schița de pe cartea poștală alăturată".

În continuarea Adresei se dădeau detalii privitoare la construcție, când a început, cât s-a construit și ce lucrări mai sunt necesare pentru a se finaliza: „Până în prezent s-a executat lucrarea în beton armat până la nivelul bolților și nădăjduim că în campania de lucru a anului viitor (1927), ca să fie complet terminat și să primească o parte din oseminte.

Cum valoarea totală a acestei lucrări se ridică la o sumă destul de mare și cum pe de altă parte în prezent, Comitetul județean . . . a epuizat absolut toate fondurile, pentru a continua această înălțătoare operă:

„Apelăm la sprijinul Dvs . . . ”.

Alăturat Adresei s-a trimis și un număr de cărți poștale care se doreau a fi vândute cât mai repede întrucât era nevoie de acești bani pentru continuarea construcției.

La data de 11 noiembrie 1926, Prefectura Județului Râmnicu Sărat a anunțat că nu poate vinde decât 1.000 de cărți poștale din cele 100.000 primite.

Întrucât acțiunea de distribuire a cărților poștale tergiversa și termenul limită se apropia, la data de 2 noiembrie 1926 Comitetul Județean apelează la comandantul Corpului de Jandarmi pentru distribuirea în județ a celor 100.000 de cărți poștale.

La 21 ianuarie 1927, comandantul Corpului de Jandarmi răspunde Prefecturii că nu poate distribui aceste cărți poștale fără avizul Ministerului de Interne și solicita în acest sens sprijinul Prefecturii pentru obținerea avizului favorabil din partea acestui Minister.

Prefectura trimite o Adresă comandantului prin care era anunțat precum că: ". .. fără aprobarea Ministerului de Interne nu se poate distribui de jandarmi cele 100.000 cărți poștale trimise prin adresa noastră . . . , vă rugăm să binevoiți a se trimite cele cărți poștale primăriilor spre distribuire".

De asemenea a solicitat printr-o fonogramă trimisă pretorilor din județ, la 24 februarie 1927, să se prezinte la Prefectura Putna pentru a ridica acele cărți poștale cu imaginea Mausoleului pe care apoi să le distribuie prin comune spre vânzare, ajutând pe această cale la completarea sumelor necesare continuării construcției acestui monument.

O lună mai târziu, mai precis la data de 17 martie 1927, pretorii primesc o nouă fonogramă prin care li se solicita ca în momentul în care se strâneau ceva fonduri din vânzarea cărților poștale, acestea să fie trimise imediat la Prefectură fiind nevoie stringentă de aceste sume.

Între timp Comitetul s-a preocupat și de alegerea a noi membri deoarece prin plecarea unora dintre ei au rămas multe locuri vacante. În acest sens, la 19 februarie 1927, prefectul este invitat la întrunirea Comitetului din care făcea parte și domnia sa, în vederea propunerii și alegerii de noi membri în locul celor plecați, dar și pentru discuții în legătură cu lucrările executate la „Mausoleul – Osuar Focșani” în anul precedent.

Finalizarea construcției a tergiversat întrucât în cei doi ani care trecuseră de la luarea inițiativei ridicării Mausoleului, cu toate eforturile depuse de către Comitetul Județean, nu s-a reușit să se strângă sumele de bani necesare. Aceasta i-a determinat pe inițiatori să continue și în anul 1927 să distribuie cărțile poștale ilustrate, să organizeze serbări, spectacole sau baluri în

scopul colectării de noi fonduri. Un astfel de eveniment organizat din inițiativa Comitetului a fost pregătit pentru data de 26 martie 1927 și trebuia să se desfășoare în sala Teatrului Comunal „Maior Pastia”. Inițial s-a organizat o întrunire în vederea întocmirii programului după care să se desfășoare evenimentul, întrunire la care a fost invitat să participe și prefectul de atunci al județului, locotenent - colonelul Costescu.

Printr-o Adresă, din 8 martie 1927, Prefectura era înștiințată că acest comitet "cu concursul binevoitor al unui grup de Doamne din localitate și a organelor administrative din acest oraș, am luat inițiativa organizării unui bal, care va avea loc în ziua de 26 Martie a. c. ora 21 în sala Teatrului Comunal << Maior Pastia >>, în scopul adunării fondurilor necesare pentru terminarea Mausoleului Eroilor din Focșani". Totodată se adresa și rugămintea ca Prefectura să ajute la răspândirea, prin organele sale, a unui număr de bilete, astfel încât fiecare cetățean „să-și aducă obolul pentru înfăptuirea acestui monument . . . Costul acestor bilete împreună cu acelea ce eventual ar rămâne neplasate, vă rugăm să binevoiți a le trimite Comitetului, la Comandantul Diviziei 6-a până în ziua de 24 Martie a. c.".

Adresa avea în final și o notă privitoare la costul biletelor:

- "1) 50 bilete intrare a 60 lei biletul = 3.000 lei
- 2) 50 bilete intrare a 40 lei biletul = 2.000 lei
- 3) 100 bilete contribuția a 20 lei biletul = 2.000 lei”.

Prefectul a primit personal, la 20 martie, un bilet în valoare de 1.000 de lei.

Și primarul orașului Focșani, Culiță Constantinescu, a primit invitație la balul ce se organiza, invitație însoțită de rugămintea de a distribui un număr de bilete conform notei anexate:

- "1) 50 bilete intrare a 60 lei biletul = 3.000 lei
- 2) 50 bilete balcon a 40 lei biletul = 2.000 lei
- 3) 5.000 contribuție a 20 lei biletul = 10.000 lei”.

Biletele au fost răspândite cu ajutorul preturilor și primăriilor și în localitățile județului. În luna martie, înainte și după eveniment, au început să sosească deja banii strânși din vânzarea biletelor.

Primăria din Odobești a returnat toate cele 13 bilete primite, motivând că se execută reparații la localul școlii din localitate și nu mai are fonduri pentru acele bilete.

Pretorul din Adjud, la data de 18 martie. înainta „suma de 280 de costul a 14 bilete de hal pentru ridicarea mausoleului din Focșani ce s-au distribuit comunelor din plasă”.

Primăria Orașului Focșani reușise, până la 23 martie, să distribuie bilete în valoare de 2.380 lei, rezultați din "vânzarea a 71 de bilete a 20 lei bucata și 16 bilete de bal a 60 lei bucata", restituind restul carnetelor nevândute, motivând că „nu a putut fi distribuite pentru motivul că toate organele administrative, polițienești, etc. , au avut de asemenea bilete cari s 'au distribuit la aceleași persoane”.

La data de 29 martie, Prefectura a trimis comandantului Diviziei a 6-a suma de "2.680 lei rezultat din vânzarea biletelor pentru balul ce a avut loc în ziua de 26 martie 1927 cum și suma de una mie lei plata unei loje de la Teatru", urmând ca ulterior să returneze și biletele nevândute.

De la Plasa Gârlele s-a primit suma de 280 de lei, costul a 24 de bilete vândute, prefectura fiind rugată să consemneze de primirea sumei.

Pentru completarea fondului necesar terminării construcției a continuat acțiunea de plasare a cărților poștale așa cum se desprinde informația din fonograma înaintată prefectului la data de 23 mai 1927, în care se consemna că: „În ziua de 2 iunie (Ziua Eroilor), urmând a se răspândi în toată Țara insigne în folosul Comitetului Central al Societății Mormintele Eroilor, vă rugăm să binevoiți a pune în vederea organelor administrative în subordine, ca în aceeași zi, odată cu distribuirea insinelor, să se răspândească și cărțile poștale ce au în primire, în folosul Comitetului Județean Putna.

Totodată rugăm ca până la data de 15 iunie să ni se trimită toate sumele încasate prin răspândirea cărților poștale".

Începând cu luna iunie au început să sosească pe adresa Prefecturii sumele rezultate din vânzarea cărților poștale.

Astfel, de la Vidra, s-au primit 1.430 de lei strânși până la data de 17 iunie, urmând să fie predată și a doua tranșă de bani în sumă de 1970 de lei, costul a 394 de cărți poștale. S-a remis Prefecturii Putna și restul de 8.744 de cărți poștale nevândute până la acea dată.

Primăria din Mărășești a trimis suma de 700 de lei, costul a 140 de cărți poștale vândute și a returnat la comandantul Diviziei a 6-a restul de 3.060 nevândute.

În data de 6 februarie 1928, pretorul Plasei Zăbrăuți anunța Prefectura că primise un număr de 13.171 de cărți poștale din care a reușit să vândă numai 1.087, restul de 12.094 nevândute au fost returnate cu adresa respectivă. Alăturat s-a prezentat situația privind sumele încasate și vărsate astfel: " S-au vărsat personal D-lui M T. Damian șeful Biuroului Registraturei 1 suma lei -----2.500

Idem II ----- 1.050

Prin mandat poștal----- 1.885

Total: 5.435 lei".

Suma de 5.435 de lei este suma totală pe care Plasa Zăbrăuți a strâns-o din vânzarea cărților poștale, sumă care, deși contribuia la completarea fondului necesar construirii monumentului, nu a fost suficientă pentru finalizarea acestuia deoarece Mausoleul se afla în aceeași situație și la începutul anului 1928.

De aceea, în anul care începuse, s-a continuat acțiunea de strângere de fonduri, Comitetul organizând alte și alte acțiuni cum ar fi concertul simfonie pregătit pentru ziua de 26 aprilie 1928, în sala Teatrului Comunal „Maior Pastia", așa cum rezultă din Adresa din 19 aprilie 1928 trimisă Primăriei din Focșani. Și de această dată se solicita acesteia sprijinul pentru plasarea unui număr de bilete în valoare de 1.965 lei:

„1) Loja N-o 15 = 600 lei

2) Un loc stal I = 100 lei

3) Unsprezece locuri stal II = 825 lei

4) Zece locuri balcon = 300 lei

5) Șapte locuri galerie = 140 lei

Total: = 1.965 lei".

Din nota anexată în finalul Adresei de către inspectorul Primăriei aflăm și care au fost rezultatele vânzării biletelor primite: „s 'a vândut 10 bilete balcon a 30 lei bucata și șapte bilete la galerie a 20 lei, celelalte nu s 'au putut vinde deoarece orașul suferea din cauza crizei. Pentru acest scop primăria a vândut insigne în valoare de 10.000 lei".

La data de 21 aprilie 1928, Primăria returna președintelui Societății „Mormintele Eroilor" restul biletelor: "11 bilete stal II, 1 bilet stal I și un bilet lojă care n'au putut fi plasate". Bani încasați din vânzare au fost trimiși pe adresa Societății la data de 3 mai 1928, așa cum se menționa în adresa de însoțire: 300 de lei pentru cele 10 bilete de la balcon și 140 de lei pentru cele 7 bilete de la galerie.

În distribuirea biletelor pentru concert s-a implicat și Prefectura, care a solicitat pretorilor și polițiilor din județ să distribuie în comune carnetele care conțineau "câte 25 de bilete a 20 de lei fiecare".

Pretura Plasei Mărășești confirmă primirea a "8 carnete care conțin 25 bilete a 20 lei fiecare, pentru Marele Concert Simfonie dat în seara zilei de 26 aprilie 1928 În sala Teatrului << Maior Pastia >> pentru strângerea fondurilor necesare la terminarea construcției Mausoleului - Osuar din Focșani". Pretorul a distribuit în teritoriu, la primării, cele 8 carnete. Din biletele primite primăriile au vândut o parte din ele, așa cum reiese din adresele trimise de către primării la Pretura Mărășești: din comuna Câmpuri s-a trimis suma de 180 de lei (costul a 9 bilete vândute) și 16 bilete rămase nevândute; de la Clipicești s-au primit 40 de lei pentru cele două bilete vândute însoțiți de cele 28 bilete nevândute.

Primăriile din localitățile Tichiriș, Răcoasa, Irești, Vizantea și Găurile nu au reușit să vândă nici un bilet. În data de 7 mai 1928, pretorul raporta prefectului că, din cele opt carnete, s-au vândut doar 11 bilete pe care s-au încasat 220 de lei, restul de șase carnete returnându-se Prefecturii.

Cu fondurile strânse în urma tuturor acțiunilor întreprinse de către Comitetul Județean al Societății „Mormintele Eroilor" tot nu s-a reușit să acopere costurile necesare pentru finalizarea construcției așa cum reiese dintr-o Adresă, din 3 iulie 1929, trimisă primarului orașului: ". . . lăudabila inițiativă de a construi în acest oraș un Mausoleu osoar pentru a depune osemintele tuturor eroilor jertfiți pentru Focșăneni și Putneni cari au murit chiar în această regiune . . . s'a muncit și s 'a strâns aproape un milion de lei care s 'a cheltuit ajungând cu lucrarea brută la acoperiș.

Însă din cauza lipsei de fonduri lucrarea stagnează aproape de 2 ani de zile și s 'ar năruia dacă În anul acesta nu se va putea face cel puțin acoperișul".

În Adresa respectivă se mai confirma și faptul că Societatea "Mormintele Eroilor" din București a trimis o sumă de bani pentru continuarea lucrării, dar s-a dovedit insuficientă, de aceea se făcea un nou apel către Primărie pentru a primi învoirea de a se organiza noi acțiuni pentru mărirea fondurilor alocate construcției: „În prezent din bunăvoință a centralei acestei Societăți ni s 'a acordat pentru anul acesta suma de lei 150.000, pentru reînceperea lucrării din care nu ni s 'a trimis Încă decât 50.000 lei, dar această sumă fiind prea mică întrucât lucrările de

betonaj, pentru acoperire ne costă minim suma de 250.000 lei.

Pentru care cu onoare vă rugăm să binevoiți a aproba să se pună la dispoziția acestei Societăți Grădina Publică a orașului în 2 zile consecutive spre a da o chermeză, cu al cărei rezultat material să se poată mări fondul de construcție cel puțin pentru acoperire".

De asemenea se mai aducea la cunoștința primarului că se primise avizul pentru vânzarea de cărți poștale al căror termen expirase încă din anul 1927: " . . . onor Ministerului Ocrotirilor Sociale și al Muncii precum și Direcțiunea generală a Paștelor ne-au acordat binevoitorul Domniilor lor concurs: primul dându-ne autorizația vânzării a 350.000 cărți poștale ce le avem în depozit și a căror autorizație de vânzare fusese expirată încă dela 1 septembrie 1927, iar cea de a doua a aprobat .francarea acestor cărți poștale în loc de 3 lei cu 1 leu".

La 14 noiembrie 1929, Societatea "Cultul Eroilor" se adresa Primăriei cu rugămintea de a propune în Consiliul Comunal "să se prevadă În bugetul anului 1930 o sumă de 100. 000 lei care să fie destinați pentru lucrările Mausoleului Osuar din Focșani.

Nădăjduim că această sumă nu va fi o povară pe populația orașului ci din contră, vor avea satisfacția sufletească că și ei pot ajuta cu obolul lor la immortalizarea celor ce își au dat viața pentru îndeplinirea României Mari".

Pentru mărirea fondului bănesc se făcea un nou apel și la Prefectura județului, căreia i se solicita sprijinul pentru răspândirea de cărți poștale în număr de 5 .000 care să fie "distribuite de către Biroul Populației al orașului Focșani în schimbul sumei de 5 lei bucata, cu ocazia vizei biletelor de identitate Octombrie - Decembrie a. c.".

Tot pentru strângerea de fonduri s-a inițiat o nouă acțiune, și anume vânzarea de cărămizi. pentru care s-a cerut aprobarea Ministerului Sănătății și Ocrotirilor Sociale. Ministerul în speță a eliberat autorizația prin care Comitetul " strângă sumele necesare în scopul ridicării unui mausoleu prin 350. 000 cărămizi a 5 lei bucata care vor circula În cuprinsul întregii țări timp de un an, adică până la 15 August 1930. Cărămizile trebuiau să aibă viza delegatului Prefecturii Putna.

Pentru continuarea lucrărilor de construcție la Mausoleu, lucrări care se reluseră încă din data 30 iulie, s-a organizat o licitație pentru darea în antrepriză a acestora, licitație stabilită pentru ziua de 17 septembrie 1929, la care a fost invitat și prefectul. Având în vedere că banii strânși până la data reînceperii lucrărilor nu erau suficienți, membrii comitetului local au avut în permanență atenția îndreptată spre inițierea și organizarea unor acțiuni în urma cărora să se colecteze sume mai mari de bani. O astfel de acțiune s-a pregătit pentru data de 27 noiembrie 1929, prefectul implicându-se direct trimițând invitații și bilete pentru "concertul vocal și instrumental dat în scopul terminării Mausoleului din Focșani sub patronajul D-lui General Pestrițu Alexandru Comandantul Diviziei", concert la care, pentru elevi, se practica o reducere de 50 %.

O altă formă de manifestare, inițiată în același scop, a fost serbarea națională la care trebuia să se joace "Hora Unirii" și care fusese programată pentru ziua de 14 iunie 1931. Pentru reușita acțiunii

Prefectura a trimis primari lor din localitățile: Petrești, Vânători și Mircești o Adresă prin

care li se solicita să pună "În vederea locuitorilor să participe la această serbare în număr cât mai mare, îmbrăcați de preferință în costumul național.

Intrarea costă 5 lei.

Grupe îmbrăcați în costume naționale sunt scutiți de taxe.

În caz de ploaie marea serbare se amână pentru ziua de 21 iunie a. c. "

Adresa la care facem referire poartă data de 11 iunie 1931, ceea ce duce la concluzia că nici în anul 1931, din cauza aceleași lipse de fonduri, construcția începută în anul 1925 nu s-a putut finaliza.

Având în vedere că cea mai mare contribuție bănească a rezultat din vânzarea cărți lor poștale editate și răspândite pe teritoriul județului, dar și prin țară (încă din anul 1926), era necesar să se întocmească o situație din care să reiasă câte cărți poștale s-au răspândit și câte din acestea s-au vândut pe parcursul anilor 1926 - 1932. Acțiunea inițiată în anul 1931 de către Comitetul Județean al Societății „Cultul Eroilor”, așa cum reiese din Adresa trimisă

Prefecturii Putna la data de 14 ianuarie 1932, s-a finalizat cu un proces-verbal care a fost anexat Adresei sus-menționate.

Procesul - verbal s-a încheiat la 31 august 1931 de către „subsemnații Pestițiu Alexandru, Președintele Comitetului Județean Putna al Societății Cultul Eroilor, Maior Dumitru Ioan, secretar, Lt. Colonel Georgescu N-lae și intendent căpitan Vasiliu C-tin cenzor, Ad-tor Căpitan Corpaci Vasile Casierul Filialei, I. Dumitrescu delegatul Prefecturii Putna și al Ministerului Muncii și Ocrotirilor Sociale și Antoneanu Chestorul Poliției Focșani”. Acesta detaliază pe ani situația privind cărțile poștale vândute și a banilor încasați, precum și a stocului rămas nevândut precum urmează:

"2) Comitetul Județean Putna a imprimat și adus la reședința sa cele cinci sute mii de c.p. ilustrate în luna septembrie 1926.

3) Până la finele anului 1926, s 'au vândut un nr. de 49. 992 bucăți, obținându-se suma de lei 249. 960 (două sute patruzeci și nouă sute șaiszeci).

4) În anul 1927 s 'au mai vândut încă un număr de 27.767 (douăzeci și șapte de mii șapte sute șaiszeci și șapte) bucăți tot a cinci lei bucata, obținându-se suma de lei 128.838 (una sută douăzeci și opt de mii opt sute treizeci și opt).

5) În anul 1928, din cele plasate în anul precedent dar rămase neachitate, a mai fost vândute un număr de 2. 822 cărți poștale (două mii opt sute douăzeci și doi) a 5 lei bucate, obținându-se în total suma de lei 14.110 lei (paisprezece mii una sută zece).

În total . . . din cele 500.000 cărți poștale ilustrate imprimate, s 'au vândut un număr de 78.581 (șaptezeci și opt de mii cinci sute optzeci și unu) cărți poștale ilustrate a 5 lei bucata, obținându-se în total suma de lei 392. 908 (trei sute nouăzeci și doi nouă sute opt)".

Tot în Procesul-verbal s-a constatat că în cei trei ani s-au vândut foarte puține cărți poștale, răspândirea lor făcându-se destul de greu, nereușind să se încaseze nici măcar costul imprimării. În acest caz s-a cerut încă o prelungire a termenului de plasare a lor până la data de 15 august 1930 și, în același timp, s-a intervenit pe lângă Ministerul Comunicațiilor pentru a aproba francarea cu o nouă marcă a cărților poștale pentru a circula și printre ostași. Cu ajutorul

acestei autorizări din partea Ministerului Comunicațiilor s-a reușit să se plaseze cărți poștale după cum urmează: „În anul 1929:

- 8.374 (opt mii trei sute șaptezeci și patru) cărți poștale a 5 lei bucata și 29.539 a un leu bucata, obținându-se în total suma de

71.408 (șaptezeci și una de mii patru sute opt) .

În anul 1930:

- 4.174 (patru mii una sută șaptezeci și patru) a 5 lei bucata și 1.300 (una mie trei sute) a un leu bucata, obținându-se suma de 22. 170 (douăzeci și două de mii una sută șaptezeci)".

În finalul Procesului verbal s-a făcut calculul la întreg pachetul de cărți poștale vândute și s-a constatat că, din cele 500.000, nu s-au vândut decât 121.967 de bucăți pe care s-a strâns suma de 486.486 de lei. Restul de 378. 033 de cărți poștale au rămas nevândute.

Anul 1932 a găsit construcția tot nefinalizată, astfel că preocuparea majoră a Societății "Cultul Eroilor", Filiala Focșani, a rămas în continuare colectarea de fonduri pentru Mausoleu prin organizarea de diferite acțiuni. Printre acestea se numără și "festivalul artistic ce se dă de către Atenieul << Vasile Alecsandri >> din Bacău, în seara zilei de 24 septembrie a.c. ora 9,30 - la teatrul << Maior Pas/ia >> pentru strângerea fondului terminării Mausoleului Osoar din Focșani", la care a fost invitat prefectul și căruia i s-a trimis și un număr de bilete pentru a le distribui contra cost.

În anul 1933 , Comitetul Județean a apelat și la liste de subscripție, așa cum reiese din Adresa trimisă Prefecturii, care era însoțită de o astfel de listă la care prefectul și colaboratorii săi erau rugați să contribuie: „Domnul General Comandant al garnizoanei vă roagă a da binevoitorul sprijin deoarece atât ofițerii cât și subofițerii au contribuit pentru Mausoleul Focșani". În Adresă se mai specifică precum că s-au trimis l iste la Cohorta de Cercetași și la alte societăți, în ideea de a subscrie la această inițiativă cu anumite sume de bani.

Au mai trecut patru ani de eforturi depuse de către Comitetul local pentru strângerea banilor necesari, dar totul a fost zadarnic întrucât construcția se afla în același stadiu și în anul 1937. Această situație a determinat Comitetul Central al Societății "Cultul Eroilor" ca, la data de 2 iulie 1937 , să trimită o Adresă Primăriei Orașului Focșani în care se arăta care era starea monumentului și totodată se solicita ca Primăria să asigure suma de bani care era necesară pentru a se finaliza lucrarea, având în vedere că mausoleul se află pe teritoriul orașului:

„Domnule Primar,

După cum vă este cunoscut, în orașul Focșani există un mausoleu pentru parte din ostașii noștri căzuți în război pe teritoriul județului Putna.

Din verificări Însă acest mausoleu început acum câțiva ani sub foarte bune auspicii de către Comitetul Putna al Societății << Cultul Eroilor >> nu este terminat, ba chiar fiind lăsat în părăsire de către Comitetul local - nefiind nici acoperit - este pe cale de a se ruina.

Dvs. , Domnule Primar, nu veți îngădui desigur ca localul de vecinică odihnă cuvenit unor bravi fii ai țării in orașul Dvs., să rămână în starea dureroasă în care se află astăzi.

În adevăr, după arătările arhitectului societății, mausoleul în chestiune este complet părăsit, plouă înăuntru, iar tencuielile exterioare au căzut și cu cât vremea trece, refacerea și

completarea lui va costa sume din ce in ce mai mari.

După calculele făcute este necesară o sumă de circa un milion trei sute mii lei, din care circa patru sute mii lei in primul an, iar restul câte circa trei sute de mii lei in alți trei ani următori, pentru a se putea desăvârși lucrările.

Societatea << Cultul Eroilor >> - Comitetul Central, având un buget foarte restrâns și cu prevederi pentru toată țara nu ar putea destina în acești 3 ani decât cel mult câte una sută mii lei anual, dacă bineînțeles celelalte sume necesare vor fi asigurate de către Comitetul Comunal Putna, respectiv autoritățile locale.

Facem un călduros apel la Dvs. pentruca Primarul orașului Focșani să asigure neapărat sumele trebuitoare, spre a scăpa la timp mausoleul Eroilor dela ruina de care este amenințat și a se putea asigura desăvârșirea lucrărilor acestui pios locaș".

În continuarea Adresei se mai sugera să se facă un apel către celelalte instituții din oraș și chiar la populația orașului ca să se poată strânge sumele necesare.

Primăria răspunde președintelui Societății "Cultul Eroilor" că, din lipsă de fonduri, nu s'a putut aproba nici o subvenție din bugetul anului în curs ca și contribuție la finalizarea construcției.

În această situație, Societatea "Cultul Eroilor" a trebuit să ia măsuri urgente pentru acoperirea imediată a monumentului cu ajutorul unui ofertant care asigura condiții și garanții avantajoase. Astfel, la 2 noiembrie 1937, Societatea înainta o Adresă Primăriei Focșani în care se arătau cele menționate mai sus: „Avem onoare a aduce la cunoștința Dvs. că Societatea " Cultul Eroilor " Comitetul Central, îngrijorat de starea în care se află mausoleul Eroilor din Focșani, nefiind nici până în prezent acoperit cu tablă și in consecință expus ruinării din cauza influenței intemperiilor de atâția ani, a hotărât să facă eforturile necesare față de disponibilitatea bugetară, pentru a înlătura cu un ceas mai devreme această stare de lucruri.

În consecință, pe baza studiilor făcute, a ofertei obținute și a înțelegerii cu ofertantul, ale cărei condițiuni și garanții sunt mai avantajoase, s 'a hotărât ca acoperirea mausoleului Eroilor din Focșani să se facă imediat în chiar anul acesta cu tablă de zinc nr. 13 și în condițiunile caetului de sarcini, stabilit de serviciul de arhitectură al Direc{iunii Centrale".

Se solicita Primăriei să binevoiască "a dispune ca, - fiind de acord cu aceste măsuri - să se înlesnească d-lui antreprenor Petrescu Gavril și lucrătorilor săi, accesul la mausoleu și orice alte înlesniri, de care ar avea nevoie in limita posibilităților acestei comune, făcându-le bineînțeles cunoscute acele eventuale înlesniri.

Prin aceste eforturi Comitetul Central înțelegând pe deoparte, să se pună la adăpost de intemperii lucrările executate până in prezent cu atâtea sacrificii, iar pe de altă parte să se dea timpul necesar Comitetului județean Putna, responsabilul autorității locale, de a aduna fonduri pentru amenajarea interioară și exterioară strict necesară desăvârșirii în vederea întrebuințării mausoleului pentru care este destinat.

Cu onoare vă rugăm să apreciați sacrificiul făcut de Comitetul Central și să binevoi(i) a dispune cel puțin în cursul anilor viitori, să se asigure fondul necesar amenajării mausoleu lui, atât prin prevederi in bugetele județului și comunei cât și prin chemarea la contribuție a tuturor

instituțiilor și populației orașului Focșani și județului Putna.

După cum desigur și Dvs. sunteți convingși, locașul acesta de veșnică odihnă pentru osemintele acelor cari și-au dat viața apărării Ținutului Vrancei. trebuie cât mai neîntârziat pus în stare trebuincioasă de a adăposti aceste oseminte sacre, care în prezent se află împrăștiate pe teritoriul județului În câteva cimitire, a căror stare și îngrijire sunt pe departe de a fi la înălțimea sacrificiului acelor căzuți la datorie" .

La data de 20 noiembrie 1937 aceeași Adresă a fost înaintată și Prefecturii Putna, încunoștințând-o pe această cale despre lucrările ce trebuiau executate la Mausoleul Focșani în cursul aceluși an și, totodată, adresau rugămintea ca "măsurile ce veți binevoi a le lua în acest scop, . . . să binevoi fi a le comunica încă din anul acesta Comitetului Central, pentru ca în cazul când ele nu sunt satisfăcătoare, acesta să prevadă În bugetul anului viitor o sumă proporțională pentru a contribui la lucrări".

La rândul lui, prefectul făcea cunoscut, la 25 noiembrie 1937, Primăriei Focșani, că Societatea "Cultul Eroilor" vrea să demareze lucrările de acoperire a Mausoleului și îl ruga să înlesnească antreprenorului Gabriel Petrescu și lucrătorilor săi accesul la mausoleu Primăria, la 30 noiembrie, comunica prefectului că antreprenorul trebuie să se adreseze garnizoanei locale care era răspunzătoare de mausoleu și nu Primăriei. Cu toate acestea, Comisia Interimară din cadrul Primăriei a luat în discuție cererea Societății "Cultul Eroilor" din București în ședința din 26 ianuarie 1938, când s-a analizat situația financiară pe anul 1937. În urma analizei s-a constatat că nu erau suficienți bani pentru reparații dar se "va avea În vedere cererea . . . la întocmirea bugetului pe exercițiul 1938 / 1939".

Într-un final, cu bani î strânși din diferite acțiuni locale și cu cei primiți de la Comitetul Central al Societății, s-a reușit ca în anii 1937 - 1938 să se acopere construcția cu tablă de zinc.

Între anii 1937 - 1938, tot din inițiativa Societății „Cultul Eroilor” s-au executat unele reparații și amenajări: „s-au executat lucrări de reparații la acoperișul mausoleului, impuse de starea avansată de degradare . . . În anul 1938 s-au finalizat lucrările de restaurare a acoperișului, a ușii de fier forjat, precum și a trotuarului din jurul mausoleului”.

La 14 martie 1940, s-a primit o Adresă din partea Comitetului Societății de la București în care se arăta că mai rămăsese de rezolvat doar instalația electrică la mausoleu. În continuare se menționa precum că Societatea s-a străduit să finalizeze construcția lucrând în fiecare an după posibilitățile pe care le-a avut, deși aceste probleme reveneau în sarcina Comitetului local. Se mai consemna în Adresa respectivă că: „După cum vă este cunoscut, În anii trecuți s 'a executat învelitoarea de tablă de zinc a mausoleului, iar în acest an s 'au început, încă de acum o lună, lucrările de amenajare interioară printre care și instalația de lumină electrică.

Această instalație se va executa prin îngrijirea și cheltueala acestei societăți, rămânând ca legătura instalației mausoleului cu rețeaua electrică a orașului care, conform legii, îl va avea în primirea sa.

În consecință, vă rog să binevoiți a da aprobarea Dvs. și alua cuvenitele măsuri pentru ca această lucrare să se facă cât mai neîntârziat, deoarece în curând va începe centralizarea osemintelor în mausoleu și va .fi nevoie de lumină în interior".

Garnizoana din Focșani, în vederea realizării acestei sarcini, a luat legătura cu Primăria orașului trimițând o adresă în acest sens, însoțită de rugămintea ca aceasta să ia măsurile necesare.

Neprimind răspuns, la data de 29 martie 1940, se face o nouă intervenție pe lângă Primărie ca aceasta să dea aprobare pentru executarea legăturii electrice a mausoleului la rețeaua orașului.

La începutul lunii aprilie Primăria înaintează o Adresă pe numele "Domnului Gh. Dumitru, oficer delegat al Diviziei VI" în care se comunica: ". . . avem onoare a vă comunica că pentru executarea lucrărilor la instalația electrică la Mausoleu, este necesar de a se pune la dispoziția Întreprinderii Comunale Focșani următoarele materiale:

- 1) 6 bucăți stâlpi de brad de 10 m.l.
- 2) 14 izolatori P. T. T de 95 m / m cu fiare curbe pentru lemn.
- 3) 240 metri sârmă aramă blanc, a cărei secțiune se va stabili după examinarea planurilor de instalație.

De asemenea, vă facem cunoscut că la instalat ia interioară să se aibă în vedere umezeala din Mausoleu și a se executa după normele I.N.R.E. - folosind tuburi de oțel izolate Panzer".

Lucrările la instalația electrică au trebuit finalizate până în toamna anului 1940 deoarece, așa cum reieșea din Adresa pe care noua societate înființată în locul "Cultului Eroilor", anume Așezământul Național „Regina Maria", a trimis-o Primăriei la data de 2 septembrie 1940, începeau înhumările osemintelor ostașilor români care se aflau răspândite pe teritoriul județului în Mausoleu:

". . . se aduce la cunoștința Dvs., de către Direcțiunea Generală s 'a luat hotărârea de a se exhuma toate osemintele Eroilor aflate în prezent în morminte răzlețe în interiorul cimitirului din curtea Regimentului 10 Infanterie, comune Odobești, Panciu, Nănești și Reghiu, osemintele vor fi transportate și depuse individual, iar ale necunoscuților la criptă".

În continuarea Adresei se menționa că pentru reușita acțiunii și respectarea planului, Primăria era rugată să "acorde sprijin . . . ca, brațe de lucru, unelte, căruțe pentru transportul osemintelor etc., delegatului acestei Direcțiuni. plutonierul Mihai Vasile, Însărcinat cu conducerea acestor lucrări".

Despre această acțiune a fost informat și preotul Gheorghiu, confesorul Garnizoanei din Focșani, căruia i se solicita să ia măsurile impuse de cultul creștin pentru reînhumările osemintelor eroilor.

Conform unei statistici a Societății "Cultul Eroilor" făcută în anul 1936, în mausoleu trebuiau "înhumați în osuar 1904 eroi, iar in morminte individuale (firide) 418 eroi, deci un total de 2.422 eroi".

În anul 1940, la 21 noiembrie, au fost aduse în mausoleu și osemintele eroilor martiri vrânceni, condamnați la moarte și împușcați de către armata germană pentru acte de spionaj în favoarea armatei române. În presa vremii s-a consemnat că: „Joi, 21 noiembrie, la ora 11 dimineața a avut loc în curtea regimentului 10 infanterie din localitate, deshumarea osemintelor eroilor vrânceni: Vasile Chilian, Toma Cotea, Ștefan Săcăluș, Dumitru Pantazică și Vasile

Gălățeanu, împușcați în ziua de 17 August 1917 de trupele de ocupație, fiind acuzați de spionaj. . . ", acțiune la care au luat parte " ...Famiile eroilor, precum și d-nii: Col. Tănăsescu, comandantul regimentului 10 Dorobanți, maior Bădescu, maior Georgescu și ceilalți ofițeri din regiment și trupă.

Serviciul religios a fost oficiat de către preotul Gheorghiu, confesorul Garnizoanei Focșani.

După terminarea serviciului religios „s-a formal un impozant cortegiu care s-a îndreptat spre mausoleul orașului unde a avut loc reînvierea osemintelor martirilor vrânceni" și unde colonelul Tănăsescu a adresat cuvinte de mângâiere familiilor celor morți.

Într-un raport al Așezământului Național "Regina Maria", din anul 1942, se solicitau unele intervenții și reparații la mausoleu datorită unor deteriorări în timp.

Construcția a avut de suferit în timpul celui de Al Doilea Război Mondial, dar mai ales după război, în timpul ocupației trupelor rusești, întrucât se desființase Așezământului Național „Regina Maria" pentru Cultul Eroilor care, în situația de atunci, „nu mai corespundea atât ca organizare cât și ca posibilități de a lucra în cadrul noii ordini de stat" .

Patrimoniul și sarcinile așezământului au fost preluate de către Ministerul Forțelor Armate, dar din lipsa fondurilor au lăsat aceste așezăminte la bunăvoința "Sfaturilor Populare" ale căror organe de conducere se schimbau anual, iar "obligația întreținerii acestor morminte de eroi a fost uitată".

În anul 1953 , generalului Mihail Maltopol, care atunci era directorul Muzeului Militar și care primise în grija sa sarcinile de întreținere și înfrumusețare ale operelor comemorative de război, i s-a cerut un memoriu în care să "expună situația Operelor Comemorative Militare de Război după desființarea Așezământului << Cultul Eroilor >>".

Generalului Maltopol, în urma deplasărilor în teren, a constatat că starea acestor opere comemorative nu era dintre cele mai bune. La 21 aprilie 1953 a întocmit un Memoriu în care menționa că Mausoleul de la Focșani, care adăpostea osemintele eroilor români și ruși căzuți pe aceste locuri în vara anului 1917, se afla într-o stare deplorabilă: "Ferestrele din partea Estică distruse de bombardamentele de artilerie, n-au mai fost astupate, Mausoleul a rămas deschis.

Răufăcătorii sau chiar reacționarii, au scos majoritatea osemintelor din nișele individuale, au sustras candelă, pietre de marmură cu inscripții, au luat tabla de aramă a acoperișului.

În 1951 În urma constatării ce am făcut la fața locului, am luat măsuri, astupând cu improvizații spărturile și intrările, până când Sfatul Popular local. va putea să refacă Mausoleul. Recent constatând că nu au executat angajamentele luate, am luat hotărârea de a-l desființa și trece osemintele la Mărășești, unde există loc.

Fată de această situație, Sfatul Popular Focșani, s-a angajat să refacă de îndată Mausoleul, considerând că orașul nu trebuie să fie lipsit de cinstea de a menține acest monument al eroismului ruso - român de la Mărășești.

- Aici mai este înmormântat eroul milițian Vasile Chilian și alți eroi ostași, care au luptat în ilegalitate ca spioni, în teritoriul ocupat vremelnic de nemți, reușind să treacă 2.021 foști prizonieri la nemți. În teritoriul Moldovei, contra nemților.

- Din mormântul eroului, n-a mai rămas decât piatra cu inscripția candeliei veșnice de la căpătâi . . .

În întreg conținutul Mausoleului profanat, am găsit peste osemintele scoase, resturi umane, lăsând impresia că Mausoleul devenise W C. public".

Câteva luni mai târziu, în luna iunie 1953, generalul maior Maltopol a făcut o nouă deplasare pentru a observa în ce situație se aflau monumentele comemorative, cu care ocazie a poposit iarăși la Mausoleul din Focșani. În Raportul înaintat aceleși Direcții Superioare Politice a Armatei a consemnat că situația Mausoleului se agravase deoarece tabla de pe cupole fusese decopertată (rămăsese doar cea de pe cupola centrală); plăcile de marmură de la nișele care adăposteau osemintele au fost inscripționate cu cuvinte jignitoare.

După constatările făcute la fața locului, împreună cu președintele de atunci al Sfatului Popular, s-a hotărât închiderea Mausoleului și întocmirea unui deviz de reparații. Președintele s-a angajat să facă devizul necesar și să împrejmuiască zona de protecție a monumentului pentru a putea preveni noile profanări.

Dar situația monumentului nu s-a schimbat nici până în anul următor, așa cum reiese dintr-o Notă informativă datată 10 iunie 1954, în care se menționa că nu se întreprinsese nicio măsură de remediere a monumentului. O lună mai târziu s-a încheiat un Memoriu care avea în vedere faptul că se organizau festivități de amploare cu ocazia zilei de 23 August la toate monumentele și cimitirele din județ, ceea ce a impunea stabilirea de sarcini precise pentru fiecare monument, sarcini ce trebuiau rezolvate până la acea dată:

„La Mausoleul Focșani - Aranjarea osemintelor căzute pe jos și fixarea lor în cripte, întreținerea permanentă a curățeniei în interior, închiderea ușii de la intrare, pentru a nu mai pătrunde anumiți indivizi înăuntru, curățirea ierbii din fața Mausoleului".

La 16 septembrie 1954, se raporta Muzeului Militar Central că starea în care se afla Mausoleul era neschimbată, însă se aprobase un fond de 80.000 lei și se întocmise și un deviz de reparații de către Sfatul Popular Focșani.

Lucrările de reparații s-au efectuat abia între anii 1958 - 1959, Mausoleul fiind considerat "un monument de venerație a orașului".

După cutremurul din anul 1977 s-au executat noi lucrări de reparații și tot atunci a fost organizată, în interiorul mausoleului, o miniexpoziție foto - documentară care vorbea vizitatorilor despre eroismul și spiritul de sacrificiu de care au dat dovadă eroii care își dormeau somnul de veci în criptele mausoleului.

În anul 1957 Mausoleul a fost dat în grija Primăriei.

Din anul 1990 monumentul a servit ca biserică de cult pentru enoriașii din zonă.

În anul 2008 a revenit la situația sa inițială, de monument memorial și totodată a intrat în ample lucrări de restaurare cu Proiectul "Drumul de glorie al Armatei Romane În Primul Război Mondial" (finanțat cu fonduri europene), prin care s-a urmărit restaurarea, consolidarea, reabilitarea și introducerea într-un circuit turistic a mausoleelor de la Focșani, Mărășești, Mărăști și Soveja.

Lucrările propuse pentru reabilitarea acestui mausoleu au fost următoarele: realizarea

unui punct de informare, restaurarea clădirii, refacerea hidroizolației, îmbunătățirea sistemului de ventilare, amenajări exterioare, lucrări de instalații electrice etc., în scopul redării aspectului original al monumentului. Lucrările de restaurare s-au finalizat în vara anului 2012 când a avut loc și recepția lui, la data de 6 iunie.

După cum se menționează în documentele de arhivă, a fost proiectat de arhitectul Ștefan Balosin a cărui construcție a început în anul 1925.

Mausoleul a fost construit din cărămidă, piatră și beton pe un plan în formă de cruce. Construcția de inspirație bizantină, cu trei turlă, este bine proporționată și beneficiază de o suprafață de 457 metri. Peste corpul central se ridică o cupolă ce se sprijină în interior pe pandantivi și arce, iar la partea superioară prezintă goluri arcuite în care s-au montat ferestre cu scopul de a filtra lumina în interiorul mausoleului. Deasupra cupolei, în exterior, s-a amplasat o cruce din beton. Cupolele laterale, arcuite pe trei jumătăți de sferă, se profilează ca o etajare de linii curbe.

Accesul în incinta Mausoleului se face pe scara cu trepte din beton și ușa masivă din fier forjat, montată într-un portal masiv din beton străjuit de două coloane cu fusul rotund și capiteluri compozite, pe care se sprijină un fronton cu decorații florale care încadrează anul 1926. Pe frontispiciul frontonului, de o parte și alta a unui cartuș în care sunt redată în relief atributele vitejiei și victoriei (spada și baioneta), s-a inscripționat cu litere în relief: „PRO - PATRIA”. „Suind scările mausoleului, intri într-un hol din care pe două scări laterale, cobori în sanctuarul în formă de treflă, unde se află trei osuare acoperite cu plăci de marmură . . .”, pe care s-au marcat inscripțiile cu numărul eroilor necunoscuți care își dorm somnul de veci sub aceste cripte.

Pe cripta din stânga se poate citi inscripția: „Aici odihnesc 582 ostași necunoscuți din Războiul de Întregire: 1916 - 1919 - căzuți în regiunea Panciu, Ruginești și Nănești”. „Aici odihnesc 581 ostași necunoscuți s-a înscris pe marmura albă de pe cripta centrală, iar de pe cea din dreapta aflăm că „Aici odihnesc 581 ostași necunoscuți din Războiul de Întregire. 1916 - 1919 - căzuți în regiunea Panciu”.

Pe platforma superioară se află un monument din beton, rotunjit la partea superioară, pe care s-au fixat plăci de marmură marcate cu inscripții ce amintesc de eroii vrânceni împușcați, în vara anului 1917, de către armata germană, pentru spionaj în favoarea armatei române și care au fost înhumați în criptele mausoleului: "S-a ridicat această creștinească candelă din obol obștesc spre veșnica pomenire a eroilor: Vasile Chilian, Toma Cotea, Ștefan Săcăluș, Dumitru Pantazică și Vasile Gălățeanu executați de inamic în ziua de 17 Aug. 1917 pentru nestrămutata lor credință în neam și țară 17 August 1937". Cea de a doua însemnare menționează că: "Moartea de războiu e moartea pentru salvare, e moartea pentru viitor, e moartea publică la care nu se plânge, ci se face jurămintă".

Deasupra inscripțiilor lor se află o cruce în relief, înscrisă într-un cerc, cu raze între brațe.

Pe alea principală, a fost amplasată o troiță lucrată artistic, cu decorații crestăte în lemn.

Monumentul a fost ridicat în parte de sud a orașului și amplasat în partea de est a parcului care pentru protecție a fost împrejmuit cu gard din fier forjat, pe pandantivi și arce, iar la

partea superioară prezintă goluri arcuite în care s-au montat ferestre cu scopul de a filtra lumina în interiorul mausoleului. Deasupra cupolei, în exterior, s-a amplasat o cruce din beton. Cupolele laterale, arcuite pe trei jumătăți de sferă, se profilează ca o etajare de linii curbe.

Accesul în incinta Mausoleului se face pe scara cu trepte din beton și ușa masivă din fier forjat, montată într-un portal masiv din beton străjuit de două coloane cu fusul rotund și capiteluri compozite, pe care se sprijină un fronton cu decorații florale care încadrează anul 1926. Pe frontispiciul frontonului, de o parte și alta a unui cartuș în care sunt redată în relief atributele vitejiei și victoriei (spada și baioneta), s-a inscripționat cu litere în relief: „PRO - PATRIA”.

„Suind scările mausoleului, intri într-un hol din care pe două scări laterale, cobori în sanctuarul în formă de treflă, unde se află trei osuare acoperite cu plăci de marmură ...”, pe care s-au marcat inscripțiile cu numărul eroilor necunoscuți care își dorm somnul de veci sub aceste cripte.

Pe cripta din stânga se poate citi inscripția: „Aici odihnesc 582 ostași necunoscuți din Războiul de Întregire: 1916 - 1919 - căzuți în regiunea Panciu, Ruginești și Nănești”.

„Aici odihnesc 581 ostași necunoscuți” s-a înscris pe marmura albă de pe cripta centrală, iar de pe cea din dreapta aflăm că „Aici odihnesc 581 ostași necunoscuți din Războiul de Întregire 1916 - 1919 - căzuți în regiunea Panciu”.

Pe platforma superioară se află un monument din beton, rotunjit la partea superioară, pe care s-au fixat plăci de marmură marcate cu inscripții ce amintesc de eroii vrânceni împușcați, în vara anului 1917, de către armata germană, pentru spionaj în favoarea armatei române și care au fost înhumați în criptele mausoleului:

„S-a ridicat această creștinească candelă din obol obștesc spre veșnica pomenire a eroilor: Vasile Chilian, Toma Cotea, Ștefan Săcăluș, Dumitru Pantazică și Vasile Gălățeanu executați de inamic în ziua de 17 Aug. 1917 pentru nestrămutata lor credință în neam și țară. 17 August 1937”. Cea de a doua însemnare menționează că: "Moartea de războiu e moartea pentru salvare, e moartea pentru viitor, e moartea publică la care nu se plânge, ci se face jurămintele”.

Deasupra inscripțiilor lor se află o cruce în relief, înscrisă într-un cerc, cu raze între brațe.

Pe aleea principală, a fost amplasată o troiță lucrată artistic, cu decorații crestate în lemn.

Monumentul a fost ridicat în parte de sud a orașului și amplasat în partea de est a parcului care pentru protecție a fost împrejmuit cu gard din fier forjat.